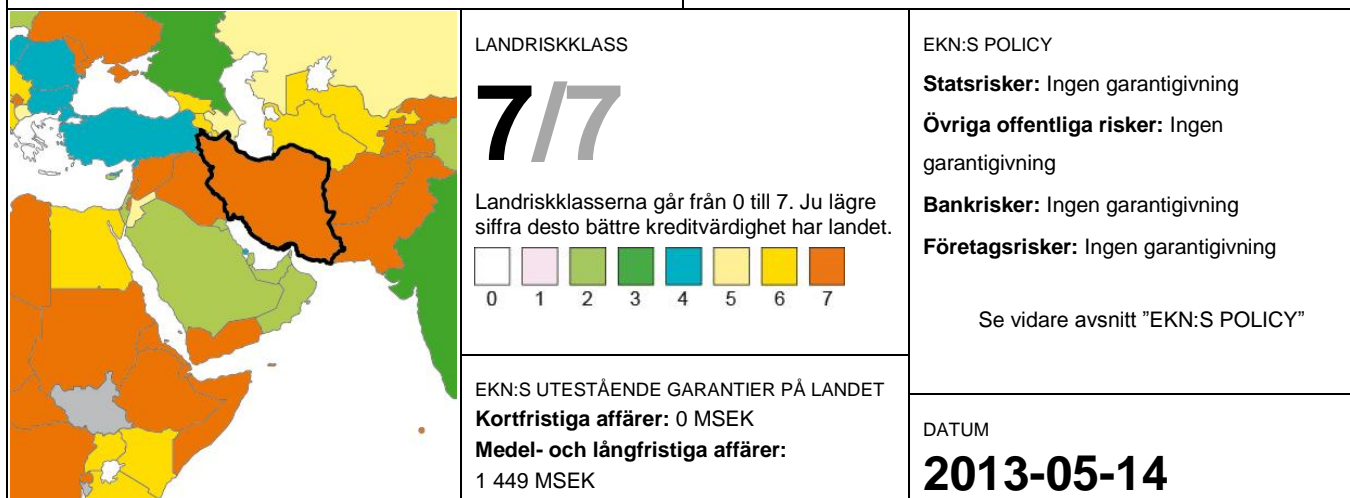

Iran

Sanktionerna isolerar Iran

Presidentvalet i juni kommer sannolikt att resultera i en vinnare från det konservativa lägret då reformistiska kandidater underkänns som kandidater till valet. Den gröna proteströrelsen är försvagad och väntas spela en undanskymd roll. Samtalen mellan Iran och världens stormakter om landets kärnteknikprogram fortsätter, men ett genombrott är inte troligt det kommande året. USA:s och EU:s sanktioner mot Irans olje- och banksektor bryter sakta ner ekonomin genom att oljeexporten sjunker och landets finansiella system isoleras. Ett totalt ekonomiskt sammanbrott är avlägset i och med statens kontroll över ekonomin, men ju längre tid som går utan en politisk lösning, desto svårare blir återhämtningen när sanktionerna lättas. EKN är fortsatt stängd för nya garantier på Iran.

STYRKOR

- Mycket stora olje- och gasreserver.
- Stark valutareserv.
- Låg offentlig och extern skuldsättning.

SVAGHETER

- Sanktionerna medför stora svårigheter för betalningar från Iran.
- Misskött ekonomi med inflation, valutaspekulation och arbetslöshet som följd.
- Minskad oljeexport dämpar tillväxt och investeringar.
- Irans problematiska relation till omvärlden.

POLITIK

Presidentval och kärnteknikförhandlingar

Det religiösa ledarskapet kommer av allt att döma att hindra reformistiska kandidater från att delta i presidentvalet i juni 2013. Avgående president Mahmoud Ahmadinejads egen kandidat kommer troligen att vägras delta, vilket avspeglar Ahmadinejads försämrade relation till Irans högste ledare, ayatolla Ali Khamenei. Den försvagade gröna proteströrelsen, som demonstrerade mot fusk i presidentvalet 2009, väntas spela en undanskymd roll. Regimens trovärdighet har fallit i och med de misslyckade försöken att hantera den ekonomiska krisen men ingen av den gröna rörelsens kandidater kommer att delta i valet och många av dess ledare är i exil, fängslade eller i husarrest. Rörelsens popularitet bland folket har minskat på grund av regimens förtryck och för att rörelsen saknar en karismatisk ledare. Valet kommer sannolikt att resultera i en vinnare från det konservativa lägret. Det finns politiska skillnader inom denna grupp, men ingen med vilja eller kapacitet att utmana det rådande systemet.

USA har använt sitt inflytande över det internationella finansiella systemet till att skapa några av de mest omfattande sanktionerna i historien. Syftet är att tvinga Iran till förhandlingsbordet och få landet att avbryta sitt kärnteknikprogram. Regimen medger att sanktionerna har en negativ inverkan på ekonomin, men de har inte stoppat Irans kärnteknikprogram. De inhemska politiska förhållandena, där varje eftergift i förhandlingarna leder till beskyllningar om en kapitulation för väst, försvårar en överenskommelse. Ayatolla Khamenei utmålar USA och EU som brutala och omoraliska länder som försöker hålla Iran beroende av väst. Detta fortsätter att prägla synsättet inom den iranska politiska eliten. En uppgörelse med väst måste inte bara vara godtagbar för den politiska eliten, utan den måste också kunna framställas som en seger. Utsikterna för en uppgörelse är små på kort sikt, särskilt med tanke på att beslut rörande kärnteknikprogrammet tas av den högsta religiösa ledningen.

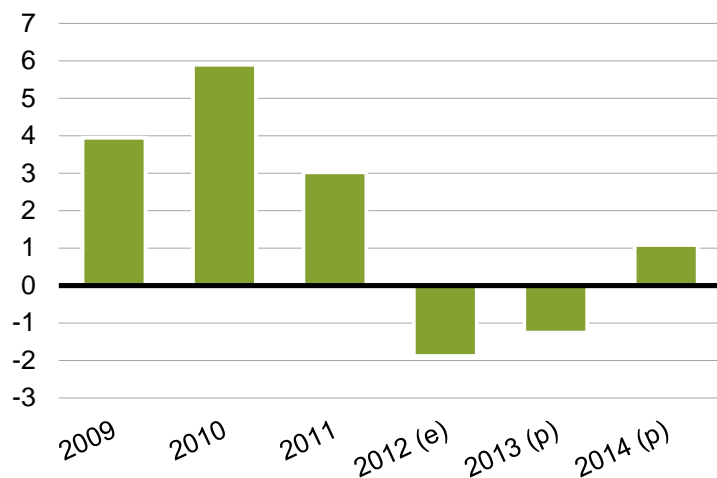
Sannolikheten för en amerikansk eller israelisk militär attack mot Irans kärnkrafts- anläggningar under 2013 är mycket liten. Diplomati och fortsatta förhandlingar begränsar risken för militära ingripanden och USA:s president Obama tycks ha lugnat israelerna med att USA är fast beslutet att hindra Irans nukleära ambitioner.

EKONOMI

Sanktionerna bryter gradvis ner ekonomin

Exporten av olja och oljeprodukter, Irans främsta intäktskälla, har sjunkit markant i och med EU:s bojkott och dessutom en minskad försäljning till Mellanöstern och Ostasien. Oljeproduktionen har fallit till den lägsta nivån sedan kriget med Irak på 1980-talet och kommer att fortsätta minska under 2013. Den sjunkande oljeproduktionen bidrog till ekonomisk stagnation under 2012 och kommer att hålla nere tillväxten kommande år. Bortfallet av oljeinkomster har fått allvarliga konsekvenser med hamstring av stapelvaror och spekulativa attacker mot valutan som följd. Den informella ekonomin, som alltid har funnits parallellt med den statligt dominerade ekonomin, har varit avgörande för tillgången på nödvändiga varor och tjänster. Ett fortsatt dödläge i kärnteknikförhandlingarna kommer att leda till ytterligare försämring av Irans ekonomiska situation med kapitalflykt till den svarta marknaden som följd.

BNP-TILLVÄXT (% PER ÅR)

Sjunkande oljeproduktion och hög inflation har lett till ekonomisk stagnation. Data: IMF.

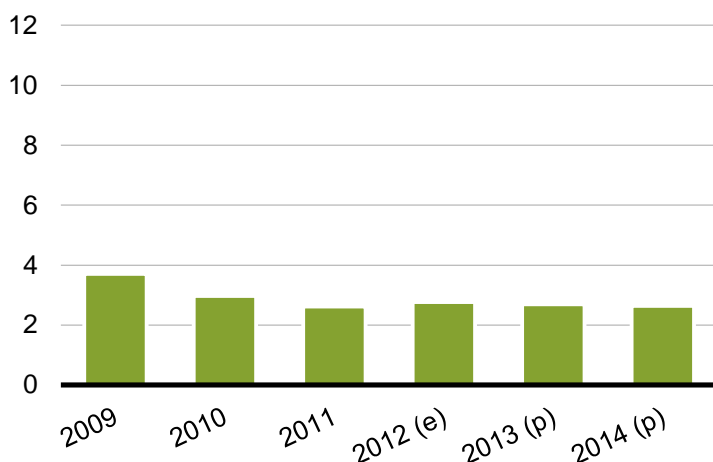
Som svar på sanktionerna har regeringen infört omfattande restriktioner för valuta- och importtransaktioner, men de politiska spänningarna i upptakten till presidentvalet har förhindrat ett mer sammanhållet svar. En kortsiktig övergångsbudget är i kraft på grund av bristande politisk enighet om helårsbudgeten. I den debatterade helårsbudgeten höjs de statliga utgifterna med 28 procent i nominella termer. Finanspolitiken är ändå åtstramande i reala termer då inflation ligger mellan 30-40 procent. Även om sanktionerna och valutadeprecieringen har påskyndat denna prisstegring går de grundläggande problemen längre tillbaka. Efter finanskrisen 2008 spenderade staten sig ur lågkonjunkturen med ökade offentliga investeringar och infrastrukturprojekt samt likviditetsinjektioner till statliga banker. De offentliga finanserna kommer att vara ansträngda så länge sanktionerna är på plats. Det ökade budgetunderskottet kan likväl finansieras genom oljefonden och ökad upplåning från statliga banker. Med en nära nog obefintlig statsskuld är risken för en statsfinansiell kris trots sanktionerna låg.

BETALNINGSBALANS OCH SKULDFRÅGOR

Sanktionerna har lett till betalningsproblem

De höga oljepriserna under 2000-talet gav stora överskott i bytesbalansen vilket hjälpte Iran att bygga upp en stor valutareserv och betala av på sin utlandsskuld. Sanktionernas påverkan på oljeexporten är allvarlig då råolja svarar för omkring 80 procent av landets exportinkomster. Fallande oljeinkomster tillsammans med sjunkande utländska investeringar och ökade kapitalutflöden har nu börjat utarma valutareserven. 2011 motsvarade valutareserven 13 månaders importtäckning men den väntas minska till bara fyra månader 2014. Den låga utlandsskulden minskar behovet av att ha stora buffertar. Kapitalkontroller kommer säkerställa att valutareserven inte urholkas helt.

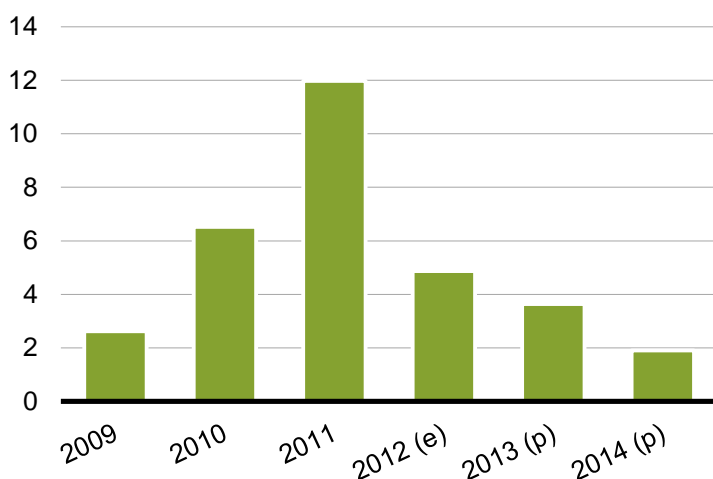
UTLANDSSKULD (% AV BNP)

Irans utlandsskuld är mycket liten sett i förhållande till BNP. Data: Datastream.

Sanktionerna har lett till att transaktioner mellan iranska banker och det globala finansiella systemet nästan är helt blockerade. Trots att betalningsviljan och pengarna finns är transaktioner med omvärlden mycket svåra att genomföra. Iran har till viss del tvingats övergå till byteshandel genom att sälja olja i utbyte mot råvaror. Genom importkontroller och större utnyttjande av inhemska finansiella resurser har regimen ändå lyckats upprätthålla en positiv handels- och bytesbalans. Handeln med länder som ännu har normala relationer till Iran, framför allt Kina, Ryssland och Indien, kommer inte helt att försvinna och kommer att fortsätta vara en källa till valutaintjäning. Sammantaget är risken för en betalningsbalanskris begränsad av landets låga skuldsättning och överskotten i handeln med omvärlden.

BYTESBALANS (% AV BNP)

Bytesbalansöverskottet har minskat kraftigt i och med den minskade oljeexporten. Data: IMF.

VA LUTAPOLITIK

Devalvering och svart valutamarknad

Genom intäkterna från oljeexporten är staten, snarare än den privata sektorn, den huvudsakliga mottagaren och distributören av utländsk valuta. Centralbanken kan därför styra hur mycket utländsk valuta som säljs till den inhemska marknaden och till vilket pris. Denna strategi användes under Iran-Irakkriget och har nu återvänt i och med införandet av två växelkurser utöver den officiella växelkursen. Importörer av livsmedel, medicin och viktiga industriella insatsvaror får köpa valuta till den officiella och mest förmånliga kursen. Övriga importörer tilldelas utländsk valuta till en sämre växelkurs medan kursen på gatan är flera gånger dyrare än den officiella.

Valutadepreciering på den svarta marknaden är ett symptom på bristande förtroende för valutan. Den utlösande orsaken var när centralbanken började behandla importörer av basvaror mer förmånligt. Förändringen tolkades som ett tecken på att staten hade ont om utländsk valuta och folk började växla bort sina rialer mot andra valutor vilket försvagade rialen på svarta marknaden. Den officiella växelkursen har devalverats med omkring 20 procent sedan 2010 men ett massivt ras är mindre troligt med tanke på kapitalkontrollerna och att valutareserven ännu är rimligt stor. Nya initiativ från centralbanken kommer knappast att återställa förtroendet för valutan och den svarta valutamarknaden kommer därmed att bestå.

FINANSSEKTORN

Bankerna isolerade från omvärlden

De utökade sanktionerna innebär att flertalet av de iranska bankerna, däribland centralbanken, är svartlistade av USA och EU. De iranska banker som listats av EU förbjuds även att använda sig av det elektroniska kommunikationsverktyget SWIFT, vilket försvårar för dessa banker att bedriva internationell verksamhet. Utlandsbetalningar har tvingats bort från banksektorn till inofficiella finansiella nätverk och iranska exportörer har tvingats till byteshandel.

Iranska staten kanaliserar sina oljeinkomster till ekonomin främst genom de statliga bankerna som blivit överbelånade. De fem största statliga bankernas sammanlagda utlåning är 2,5 gånger större än deras inlåning och elva gånger större än deras egna kapital. Statliga banker kommer inte att tillåtas gå i konkurs, men de tvingas att låna ut pengar till låntagare med svag återbetalningsförmåga. Data från 2011 anger att andelen dåliga lån i banksektorn uppgick till 13 procent av de totala lånen. Den andelen är troligen högre idag. Stigande inflation och fallande växelkurs har fått sparare att ta ut pengar för att köpa guld och hårdvaluta. Centralbanken har höjt styrräntan och tillåter nu bankerna att sätta inlåningsräntan över inflationstakten, vilket hjälper till att behålla kundernas insättningar i banksystemet. Sammantaget är banksektorn i behov av statligt stöd, vilket den med största sannolikhet kommer att få.

AFFÄRSMILJÖ

Ökade svårigheter för företagssektorn

EU:s och USA:s ekonomiska sanktioner mot Iran har haft kraftigt negativ påverkan på möjligheterna att bedriva affärsverksamhet i Iran. Valutadeprecieringen och inflationen har både lett till ökande kostnader för import och svårigheter för företag att exportera sina produkter. Sanktionerna och bristen på hårdvaluta höjer kostnaderna för att bedriva internationellt företagande i Iran då utlandsbetalningar är svåra att genomföra. Världsbanken klassar Irans företagsklimat på plats 145 av 185 länder, efter de allra flesta länder i Mellanöstern.

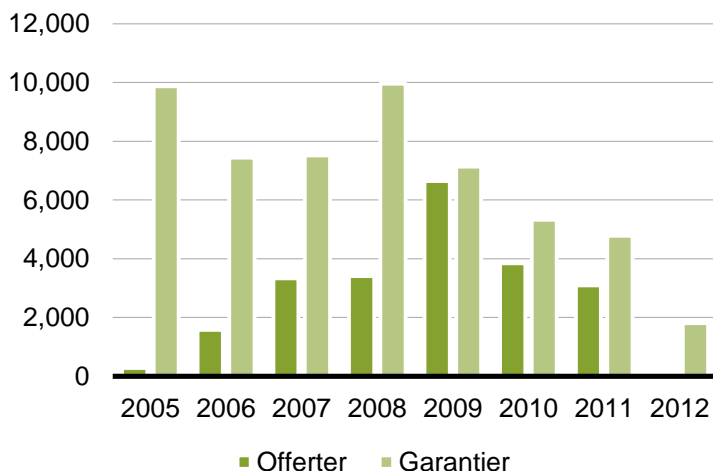
Ökad osäkerhet om den ekonomiska politiken försämrar utsikterna för privata investeringar i olje- och gassektorn samt inom andra verksamheter. Sanktioner, krigsrisk och allmän ekonomisk misskötsel har fått de flesta större oljebolagen att fördröja eller stoppa nya investeringar inom prospektering och produktion. Till detta kommer också den problematik som finns på grund av att det revolutionära gardet under senare år har stärkt sitt grepp om ekonomin genom att ta kontroll över många större företag.

EKN:S ÅTAGANDEN

Engagemang under avveckling

EKN har ett stort befintligt engagemang på Iran men det är helt och hållet under avveckling. Under perioden 2008 till början av 2012 ställde EKN ut garantier i 232 affärer, till ett sammanlagt belopp om 12,1 miljarder kronor, för svenska företag som exporterar till Iran. Exporten har gått till sektorer som petrokemi, kraft och transport. Alla garanterade affärer har skett i enlighet med gällande sanktioner och efter utlåtande från ISP, Inspektionen för strategiska produkter. EKN är stängd för ny garantigivning sedan början av 2012 och inga offerter finns idag utställda.

ENGAGEMANG PER 31/12 (MSEK)

Engagemanget minskade kraftigt under 2012 när EKN stängde för nya garantier.

BETALNINGSERFARENHET

Sanktionerna hindrar betalning

Dagens situation där köpare och banker vill betala och har pengar, men inte kan genomföra transaktioner på grund av sanktioner mot landet, är unik. EKN besökte Iran ett flertal gånger under 2012 för att få bankernas syn på situationen. Pengar finns men de iranska bankerna behöver hjälp med att hitta korrespondentbanker som har möjlighet att transferera betalningarna. EKN försöker tillsammans med garantitagande banker hitta dessa betalningsvägar. Affärer med iranska köpare där betalning sker utanför Iran har större sannolikhet att fungera eftersom sanktionsproblematiken med de iranska bankerna begränsas.

EKN har en lång och positiv erfarenhet av betalningar från Iran. Betalningsproblem tidigare än de nuvarande ligger så långt bak i tiden som början av 1990-talet. Då fick Iran, på grund av mycket lågt oljepris, likviditetsproblem. Fordringarna omförhandlades och återbetalning, inklusive dröjsmålsränta, gjordes i sin helhet efter bara några år. Även dagens fordringar bedöms bli betalda när väl sanktionerna lättas.

EKN:S POLICY

EKN klassificerar Iran i landriskklass 7, en bedömning som görs i samverkan med OECD. Landet nedgraderades från klass 6 i början av 2012 då EKN även stängde för ny garantigivning. Sanktionerna medför betalningsproblem som motiverar en fortsatt stängd landpolicy.

OFFICIELLA LANDDATA OCH KREDITBETYG

OFFICIELLA LANDDATA	KREDITBETYG
Yta: 1 648 000 km ² (3,7 ggr Sverige) Folkmängd: 78,9 miljoner (2012) Folkökning: 1,2 % (2012) BNP: 482 mrd USD 2011 (Sverige 545 mrd USD 2011) BNP/capita: 6 420 USD 2011 (Sverige 57 638 USD 2011)	Iran saknar kreditbetyg från samtliga kreditvärderingsinstitut

LANDANALYTIKER

EKN:s landanalytiker för Iran:

Victor Carstenius

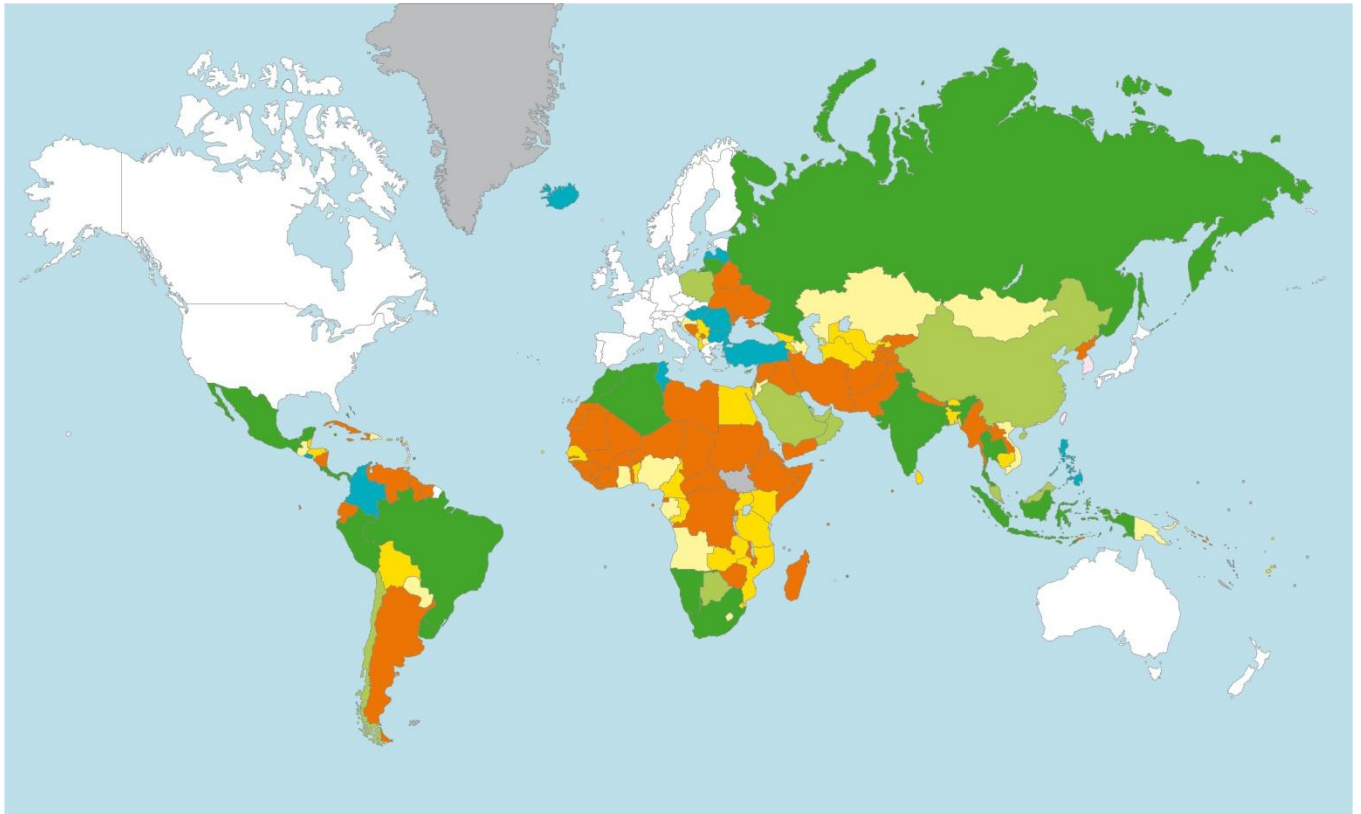
Telefon: 08-788 00 65

e-post: victor.carstenius@ekn.se

ANSVARSBEGRENSNING

Landanalysen bygger på ett urval av källor och speglar en för EKN relevant information vid tiden för publicering. Ansvaret för hur informationen används eller tolkas vilar helt på användaren och EKN kan inte hållas ansvarig för förlust eller skada.

EKN:S SYN PÅ VÄRLDEN

Landriskklasserna går från 0 till 7.

Ju lägre siffra desto bättre kreditvärdighet har landet.

EKN – DIN SÄKERHET I EXPORTAFFÄRER

EKN är en myndighet med uppgift att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör vi genom att erbjuda garantier för betalning och finansiering, tillsammans med rådgivning om affärsstruktur och riskhantering. Våra tjänster ger dig en större säkerhet, ökad konkurrenskraft och fler möjligheter till lyckade exportaffärer.

Exportkreditnämnden

Kungsgatan 36, Box 3064, 10361 Stockholm | Tel 08-7880000 | www.ekn.se | e-post info@ekn.se